

A Történettudományi Intézet hírei 1975. július 1.—december 31.

1975. augusztus 21—29. között San Francisco-ban zajlott le a XIV. Nemzetközi Történeész Kongresszus, melyen Intézetünk öt munkatársa vett részt. *Pach Zsigmond Pál* többek között az újkori források kiadásával foglalkozó szekció ülésvezetőjeként működött közre, *Jemnitz János* az egyik kronológiai szekcióban tartott előadást a századforduló körüli munkásmozgalom problematikájáról, *Hajdú Tibor*, *Pamlényi Ervin* és *Ránki György* több szekcióban szóltak hozzá.

A kongresszusra az Intézet kiadásában (szerk. Pamlényi Ervin) megjelent az *Études Historiques I—II.* kötete.

Szeptember 12—18. között Budapesten tartotta az évi együttes ülését a Szovjet—Magyar Történeész Vegyesbizottság, amelyre *A. P. Okladnyikov* akadémikus vezetésével héttagú szovjet delegáció érkezett. Az 1974—75. évi jelentés, valamint az 1976-os munkaterv megvitatása és elfogadása után két szekcióban kezdődött meg a tudományos ülésszak, ahol a fő figyelmet két kérdés historiográfiájának szentelték. A tanácskozás résztvevői részben azt vizsgálták, hogyan alakult a történeti irodalomban az 1867. évi kiegyezés és a dualizmus korának megítélése a Szovjetunióban és Magyarországon, másrészt kísérletet tettek a szocialista építést tárgyaló szovjet és magyar történeti munkák összehasonlító értékelésére. Munkatársaink közül *Hanák Péter*, *Somogyi Éva*, *Sarlós Béla*, *Kolossa Tibor*, *Gonda Imre*, *Orbán Sándor* és *Vida István* tartott előadást.

Október 27—29-én Párizsban került sorra az *École des Hautes Études en Sciences Sociales*-al közösen rendezett második francia—magyar gazdaságtörténeti konferencia, amelynek témája a kelet- és nyugat-európai fejlődés egysége és különbözősége volt. Francia részről *F. Furet*, *J. Ozouf*, *P. Burguière*, *Le Roy Ladurie* és *G. Haupt* professzorok tartottak előadást, magyar részről *Pach Zsigmond Pál*, *Malkai László*, *Granasztói György* és *Ránki György* referátuma hangzott el. Munkatársaink közül résztvettek a konferencia munkájában *Katus László*, *Kosáry Domokos* és *Zimányi Vera* is.

Szeptember 25. és október 1. között Jerevánban az „Örmény—magyar történeti és kulturális kapcsolatok” c. tanulmánykötet tematikáját tárgyalta meg a két fél. A munkatervet magyar részről *Kónya Sándor*, az MTA Társadalomtudományi Főosztályának vezetője és *Pach Zsigmond Pál* intézeti igazgató írta alá.

Október 17-én az Igazgatói Tanács megtárgyalta az Intézet 1972—75. évi munkájáról készített beszámolójelentést.

Július 7-én a 10 kötetes Magyarország története III. kötetének kollektívája belső szerzői vitát tartott *R. Várkonyi Agnes* „A XVII. század második felének gazdagság- és társadalomtörténete” c. kéziratáról.

Három munkatársunk védte meg sikerrel tudományos fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezését.

Október 8-án zajlott le *Bartha Antal* „A magyar nép őstörténete a kialakulástól a honfoglalásig” című doktori disszertációjának vitája. *Harmatta János*, *Székely György* és *László Gyula* voltak az opponensek.

Glatz Ferenc „Történettudomány és történetpolitikai koncepció” című kandidátusi értekezésének vitájára november 26-án került sor. Az opponensek *Balogh Sándor* és *Pamlényi Ervin* voltak.

Benczédi László kandidátusi védése december 10-én történt meg. „A Wesselényi-féle rendi szervezkedés Magyarországon” című disszertációjának *Köpeczi Béla* és *Esze Tamás* voltak az opponensei.

Július 4-én került sor *Granasztói György* „A városi élet keretei a feudális kori Magyarországon” c. kandidátusi disszertációjának munkahelyi vitájára. A vitában hozzászóltak: *Székely György*, *Fügedi Erik*, *H. Veress Éva*, *N. Kiss István*, *Faragó Tamás*, *Pach Zsigmond Pál*, *R. Várkonyi Agnes*, *Zimányi Vera* és *Szűcs Jenő*.

December 5-én legújabbkori magyar történeti osztályunk a KSH Társadalomstatistikai Főosztályának munkatársaival közös vitát rendezett a társadalmi mobilitás legújabbkori problémáiról.

A Gondolat Könyvkiadó kiadta *Hanák Péter* „Magyarország a Monarchiában” című tanulmánykötetét.

Megjelent *Somogyi Éva* „A birodalmi centralizációtól a dualizmusig” című munkája.

Napvilágot látott *Jemnitz János* „A nemzetközi munkásmozgalom az I. világháború éveiben” című monográfiája.

„Válságok-választások” címmel megjelent *Lackó Miklós* tanulmánykötete a Gondolat Kiadó Társadalomtudományi Könyvtár c. sorozatában.

Az Akadémiai Kiadó által „Sorsdöntő történelmi napok” címmel indított sorozat egyik első köteteként jelent meg *Spira György* „Petőfi napja” című könyve. A sorozatot *Juhász Gyula* szerkeszti. A Tömegkommunikációs Kutatóközpont szakkönyvtári sorozatában jelent meg *Frank Tibor* szerkesztésében „A Magyar Rádió története”. A kötet a Történettudományi Intézetben *Ránki György* irányításával készült. Az egyes tanulmányok szerzői: *Boros Zsuzsa, Gergely András, Glatz Ferenc, Stier Miklós, Szász Zoltán és Vida István*.

Márkus László szerkesztésében került kiadásra a „Nem engedélyezem! A cenzurabizottság dossziéjából” c. forráskiadvány.

A Gondolat Kiadó közreadta a „Világtörténet képekben” második kötetét, melynek szerzői *Hanák Péter, Márkus László, Ormos Mária és Ránki György* voltak.

Megjelent *Bartha Antal* „Hungarian Society in the 9th and 10th Centuries” c. monográfiája.

Bővített kiadásban, másodsor került az olvasóközönség elé *Györfly György* szerkesztésében „A magyarok elődeiről és a honfoglalásról” című kötet.

Szeptember 3—9. között Bochumban nemzetközi technikátörténeti kollokvium zajlott le, amelyen részt vett és előadást tartott *Heckenast Gusztáv*.

Az NDK Tudományos Akadémiájának Irodalomtörténeti Intézete szimpóziumot rendezett szeptember 8—12-én Berlinben, melynek célja az 1976 októberében az UNESCO szláv projektuma keretében sorakerülő konferencia előkészítése volt. Az ülésre *Niederhauser Emil* utazott ki.

A Linzben minden év szeptemberében megrendezésre kerülő nemzetközi munkásmozgalomtörténeti konferencián idén is *Jemnitz János* és *Mucsi Ferenc* vett részt, s mindketten referátumot is tartottak.

Szeptember 17-én utazott tíz napra Skandináviába *Ránki György*. Svédországi és dániai egyetemeken tartott előadásokat; Stockholmban átadta a most induló „Svéd—magyar történeti tanulmányok” c. sorozat megjelent első füzetét.

A Lengyel UNESCO Bizottság szervezésében október 20—22-én Varsóban ülészakot tartottak a második világháború befejezésének 30. évfordulója alkalmából. Intézetünket *Juhász Gyula* képviselte.

Október 20—22-én *Bartha Antal* részt vett Novoszibirszkben a „Szbériai és határos területek műveltségeinek korrelációja” c. témakörben rendezett konferencián.

Granasztói György november 4-én előadást tartott a — két francia történésszel közösen kidolgozott — statisztikai-kartográfiai eljárásról a leuveni Workshop on Quantitative Economic Hystoryban.

Mucsi Ferenc november 23—29. között Jugászláviában járt. Belgrádban részt vett a Marković-emlékülésen és előadást tartott „Svetozar Marković és a magyarországi szocialista mozgalom” címmel. Novi Sad-on egy doktori disszertáció opponensként működött közre.

A Csehszlovák és a Magyar Tudományos Akadémia közötti egyezmény keretében *Kolossa Tibor, Nagy József* és *Várady Géza* töltöttek 2—2 hetet Csehszlovákiában.

Pók Attila a Szovjetunióban járt 2 hetes egyezményes úton. *Mucsi Ferenc* szeptember 25. és október 15. között tartózkodott Jugászláviában a Szerb Tudományos Akadémiával fennálló megállapodás alapján.

Spira György a zágrábi egyetem Horvát Történeti Intézetével való kutatócsere keretében december 8—20. között Jugászláviában folytatott levéltári kutatásokat.

Sándor Pál július 7. és augusztus 25., *Somogyi Éva* pedig október 1. és november 30. között volt Bécsben a Collegium Hungaricum ösztöndíjasaként.

Az Intézet és az Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut közötti kétoldalú megállapodás értelmében *L. Nagy Zsuzsa* szeptember 29.—október 12., *Glatz Ferenc* pedig december 1—19. között tartózkodott Ausztriában kutatóúton.

Az MTA és az École des Hautes Études en Sciences Sociales közötti tudományos együttműködési egyezményben biztosított ösztöndíjjal négy munkatársunk: *Ádám Magda, Boros Zsuzsa, Jemnitz János* és *Kosáry Domokos* töltött 2—2 hónapot Franciaországban.

Márkus László június 27-én, *Tilkovszky Loránt* szeptember 1-én kezdte meg 3 hónapos NSzK-beli DAAD-ösztöndíjas útját.

Szabó Dániel szeptemberben utazott féléves NSzK-beli tanulmányútra a mainzi Institut für Europäische Geschichte által biztosított ösztöndíjjal.

A svéd—magyar kulturális csere-egyezmény keretében *Juhász Gyula* szeptember 17—27. között Svédországban tartózkodott.

A British Council ösztöndíjával szeptember 16. és december 13. között az oxfordi St. Anthony's College vendége volt *Varga F. János*.

A. J. P. Taylor, az oxfordi egyetem professzora szeptember 12-én előadást tartott az Intézetben a második világháború kérdéseiről. Szeptember 22—27. között az MTA különmeghívottjaként járt Magyarországon *Friedrich Prinz*, a saarlandi egyetem professzora. Szeptember 26-án „A Monarchia történetének 1848 utáni problémái” c. témakörrel tartott előadást Intézetünkben.

V. P. Susarin, a moszkvai Szlavisztikai és Balkanisztikai Intézet munkatársa augusztus 25-én kezdte meg egy éves munkavállalás jellegű tanulmányútját.

Szeptember 17-én érkezett 3 hetes egyezményes útra *A. Porteanu*, a bukaresti N. Iorga Intézet tudományos munkatársa.

Joachim Petzold, a berlini Zentralinstitut

für Geschichte osztályvezetője október 6-án kezdte meg 2 hetes tanulmányútját, *H. H. Müller* és *H. Harnisch*, a Gazdaságtörténeti Intézet munkatársai pedig november 19—27. között tartózkodtak Magyarországon a két akadémia közötti egyezmény keretében.

Októberben 3 hétig Budapesten folytatott kutatómunkát *Ulla Wikander* svéd történész.

November 3-án az uppsalai egyetem fiatal kutatói felkeresték az Intézetet, ahol néhány munkatársunk részvételével konzultációs megbeszélésre került sor.

M. Csáky, a bécsi Történeti Intézet munkatársa és *R. Sandgruber* egyetemi tanársegéd 1—1 hónapig tartózkodott Magyarországon, *H. Haselsteiner* pedig december 3—20-ig volt itt tanulmányúton. A Lengyel és a Magyar Tudományos Akadémia közötti egyezmény keretében három lengyel vendéget fogadtunk: *J. Leskiewicz* és *A. Gradowska* 2—2 hetet, *H. Donath* 8 napot töltött Budapesten.

Akadémiaközi megállapodás alapján a következő csehszlovák kutatók tartózkodtak Magyarországon 2—3 hetes tanulmányúton: *R. Marsina*, *J. Vozár*, *P. Hapák*, *M. Šmerda*, *M. Vypijalová*, *M. Suchý*, *M. Bokesová-Uherová*, *M. Markus*, *V. Sedlák*, *A. Špiesz*.